

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531 ตอนหนึ่งเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ว่า “ความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเองเพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี มีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง...” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 กำหนดไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินดังต่อไปนี้ (4) การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 5-13) มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 1 ของการประเมินคุณภาพภายนอกนั้นก็คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบการปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัดสิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 9)

สภาพความจริงปัจจุบันพบว่า คนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเลือนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อและเทคโนโลยี

สารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ปลูกฝังศีลธรรมให้มีคุณภาพจริยธรรมลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น (สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 - 2554). 2549 : ๘) สอดคล้องกับการสำรวจสถานภาพคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย โดยสำรวจคุณธรรม 7 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต สติสัมปชัญญะ จิตอาสา ความขยันหมั่นเพียร และความรักชาติ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งยังเป็นนักเรียน นักศึกษา มีคะแนนคุณธรรมทั้ง 7 ด้าน ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ (ศูนย์วิจัยเอแบคชนวัตถกรรมทางสังคมการจัดการและธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. 2551 : ก) และในปัจจุบันเด็กไทยได้รับอิทธิพลบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น การแต่งกายไม่เรียบร้อยที่เลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดๆ การยกพวกตีกัน ปัญหาเหล่านี้ยังทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีอารมณ์รุนแรงมีปัญหาการปรับตัว เช่น ปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ปัญหาพฤติกรรมการขาดระเบียบวินัย ด้านการแต่งกายไม่เรียบร้อย ด้านความรับผิดชอบ ไม่แสดงความเคารพครูอาจารย์ หนีเรียน พูดคำหยาบ พูดโกหก พูดล้อเลียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ปัญหาเหล่านี้เป็นความเสื่อมทางด้านจิตใจ เป็นผลกระทบต่อผู้ปกครอง โรงเรียน บุคคลในสังคม และการพัฒนาประเทศทำให้ประเทศชาติขาดประสิทธิภาพเพราะเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของประเทศ (ละม่อม เจริญบุญ. 2553 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ (สำลี สีลาโคตร. 2553 : 4) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สถาบันครอบครัว โรงเรียนและวัด เป็นสถาบันหลักที่ควรเอาใจใส่ และให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ด้วยการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรมที่ดีงาม โดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรต่างๆ การอบรมการสร้างเสริมค่านิยม เน้นการสอนให้เด็กและเยาวชนพิจารณาชีวิตอย่างมีเหตุผล สอดแทรกหลักธรรมทางศาสนา โดยพระภิกษุสงฆ์ช่วยอบรมสั่งสอน ชักเถลาจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ใหญ่ในสังคมเป็นตัวแบบที่ดี เด็กก็จะเลียนแบบที่ดีและค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับทองพูล ภูติม (2553 : 121) ได้ดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร โดยใช้ยุทธศาสตร์ 3 ยุทธศาสตร์ 5 กลยุทธ์ และ 15 กิจกรรม พบว่า นักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร มีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 8 ประการ ดีขึ้นเป็นที่น่าพอใจของครูและผู้ปกครอง และสอดคล้องกับสำลี สีลาโคตร (2553 : 114 - 116) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสะอาดเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้านวินัย พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถเดินทางไปกลับจากโรงเรียนดีขึ้น การหยอกล้อกันขณะเดินแถวลดลง การเข้าแถวรอรับอาหารและการเข้าแถวซื้อสินค้าสหกรณ์ดีขึ้นเป็นที่น่าพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ด้านอยู่อย่างพอเพียง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการออมอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาการลืมปิดไฟฟ้าหรือน้ำประปาลดลง การใช้อุปกรณ์การเรียน เช่น ดินสอ ไม้บรรทัด สมุด หนังสือเรียนประหยัดและคุ้มค่า ปัญหาการฉีกขาดลดลง และด้านมีจิตสาธารณะ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมด้านมีจิตสาธารณะในทางที่ดีขึ้น เช่น เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณในการทำมาสะอาดในตอนเช้า นักเรียนจะรีบทำทันทีโดยไม่ให้ครูบอกนักเรียนรู้สึกดีใจที่ครูพานักเรียนไปทำความสะอาด บริเวณวัด ศาสนสถาน เช่น บริเวณอุโบสถ บริเวณศาลาการเปรียญ บริเวณเมรุ หรือในเขตชุมชน

การเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมปัจจุบันลดลง ประชาชนและเยาวชนจำนวนมากที่ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม และไม่ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม ทำให้สังคมมีปัญหา มีความเจริญทางด้านวัตถุแต่มีความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้สังคมยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติผิดในศีลธรรมจะถูกประณาม ไม่มีใครอยากคบหาแต่ในปัจจุบันสังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง และคนที่มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมก็ตาม ยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ยุคโลกไร้พรมแดน ข้อมูลข่าวสารจึงมีอิทธิพลต่อความคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์มากขึ้น คนไทยเป็นจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารและการโฆษณา ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างชาติครอบงำ ลุ่มหลงในวัฒนธรรมและค่านิยมของต่างประเทศ ไม่สนใจในคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมไทย ทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุมีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของศาสนา และขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่เชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม

ดังนั้น โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนโดยตรง และจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 8) ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตร และมีหน้าที่ดูแลป้องกัน และควบคุมแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนให้มีการปรับตัวที่ดีขึ้น ลดปัญหาพฤติกรรมในด้านต่างๆ โรงเรียนจึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคคลในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันดำเนินการเพื่อดูแลช่วยเหลือทรัพยากรอันมีค่า ด้วยความรัก และความเมตตา ดังนั้น การป้องกันและการแก้ไขปัญหาก็มีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการช่วย ป้องกัน แก้ไขปัญหาให้เกิดขึ้นกับบุตรหลาน (กรมวิชาการ. 2542 : 1-12)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสอง ระหว่างวันที่ 16-18 เดือนกันยายน พ.ศ. 2550 ซึ่งโรงเรียนบรบือ ได้รับการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมี คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้ประเมินได้วิเคราะห์สถานศึกษา และให้ ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาว่า สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะ ค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2550 : 47-49) ในฐานะผู้วิจัยเป็นบุคลากรคนหนึ่งของโรงเรียนบรบือ จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษา และพัฒนาเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ดีขึ้น แต่เมื่อพิจารณากรอบแนวคิด ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ประกอบกับ กระทรวงศึกษาธิการมีประกาศเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงร่วมกันพิจารณำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิต สาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 3) มาศึกษาโดยอาศัย กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis, S. and K. McTaggart. (1988 : 22-26) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Planning)

2) ขั้นปฏิบัติ (Action) 3) ขั้นสังเกต (Observation) และ 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection) แต่ด้วยของนักเรียนมีจำนวนมาก จึงยากที่จะพัฒนาทั้งหมดไปพร้อมๆกัน ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะพัฒนานักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด จากการสัมภาษณ์ นายพิทักษ์ อโนราช รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนบรบือ และคุณครูณรงค์ เสนาคำ หัวหน้างานระดับโรงเรียนบรบือ เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ต่างก็ให้ความเห็นว่านักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากที่สุดที่สมควรได้รับการพัฒนาโดยด่วน คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ปีการศึกษา 2553) หรือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ปีการศึกษา 2554) และขณะเดียวกัน รายงานตามแบบ บันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) ที่มีการเช็คชื่อนักเรียนในทุกชั่วโมง รวมไปถึงการ เช็คแถวในตอนเช้าของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงของกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน ได้พบว่าค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่ขาดเรียน และไม่เข้าร่วมกิจกรรมในตอนเช้า มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด โดยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ปีการศึกษา 2553) และในคราวการประชุมครั้งที่ 3/2554 ในวันที่ 22 มีนาคม 2554 วาระที่ 5 วาระอื่นๆ คุณครูววิทย์ สินหาวี หัวหน้างานวัดผล ได้เสนอในที่ประชุมให้คณะครูทุกระดับตัดสินใจผลการประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียน รวมไปถึงการหาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน ซึ่งในที่ประชุมคณะครูได้ลงความเห็นว่าจะระดับที่มีปัญหาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ที่ต้องรีบแก้ไขโดยเร่งด่วนและควรจะเป็นลำดับแรก คือ นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 (ปีการศึกษา 2553) ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบจึงมีแนวทางในการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นดังกล่าว เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับการเตรียมการประเมินรอบที่ 3 มาตรฐานด้านผู้เรียน จาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

ผู้วิจัยในฐานะผู้ร่วมรับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ได้มองเห็นว่าหากปล่อยปะละเลย ไม่มีการเข้าไปดูแลควบคุมความประพฤตินักเรียนดังกล่าวแล้ว พฤติกรรมของนักเรียนใน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็จะเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุดและอาจแพร่กระจาย ไปยังนักเรียนทุกคนในโรงเรียน อาจมีผลทำให้มีการเอาเยี่ยงอย่างในพฤติกรรมที่ไม่ดีตาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะร่วมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ร่วมกับกลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน เพื่อพัฒนา แก้ปัญหา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีและเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็น

ข้อมูลหรือเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ดีมีคุณภาพ โดยจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งใน โรงเรียนและต่อชุมชนได้เป็นอย่างดี

คำถามการวิจัย

1. สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นอย่างไร
2. จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ให้ดีขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 339 คน ปีการศึกษา 2554

2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ผู้วิจัย

2.2 ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน

2.3 ครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน จำนวน 4 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

3.1 ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน

3.2 ครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน จำนวน 4 คน

3.3 นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 339 คน

3.4 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ดังนี้

4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

4.2 ซื่อสัตย์สุจริต

4.3 มีวินัย

4.4 ใฝ่เรียนรู้

4.5 อยู่อย่างพอเพียง

4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

4.7 รักความเป็นไทย

4.8 มีจิตสาธารณะ

5. สถานที่ ได้แก่

โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 26

6. ระยะเวลา กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยไว้ 2 ระยะ ดังนี้

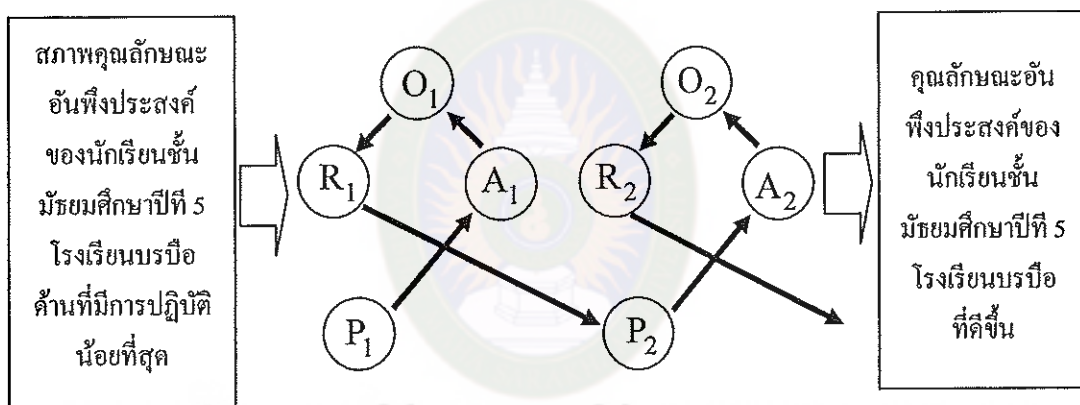
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เริ่มดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม 2554 ถึง เดือนมิถุนายน 2554

ระยะที่ 2 พัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

เริ่มดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน 2554 ถึง เดือนกันยายน 2554

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ของ Kemmis, S. and K. McTaggart (1988 : 22-26) เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้แก่ ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection) ในการดำเนินการเพื่อพิจารณาความสำเร็จ หากพบปัญหา อุปสรรค หรือไม่ เป็นไปตามที่คาดหวัง สามารถปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป ดังรูป

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. **คุณลักษณะอันพึงประสงค์** หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่โรงเรียน ชุมชน หรือสังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะที่เป็นนักเรียน โรงเรียนบรบือ จำนวน 8 ประการ ดังนี้

1.1 **รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์** หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.2 **ซื่อสัตย์สุจริต** หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีงาม ไม่คด ไม่โกง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่อยากได้สิ่งของผู้อื่น

1.3 มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตนในการเดินแถวจากหน้าเสาธง เข้าชั้นเรียน การปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน

1.4 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น ห้องสมุดของโรงเรียน อินเทอร์เน็ต ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5 อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงการออมทรัพย์ การเปิด/ปิดไฟฟ้า พัดลม หรือน้ำประปาหลังการใช้งาน และการใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า

1.6 มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ เอาใจใส่และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

1.7 รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทยที่งดงาม การใช้ภาษาไทยถูกต้องเหมาะสมกับวัย

1.8 มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกถึงการอุทิศตนเพื่อส่วนรวม มีความเสียสละ ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน

2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง กิจกรรม หรือ กระบวนการที่มีระบบมีขั้นตอน ที่ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ขั้นวางแผน (Planning) 2) ขั้นปฏิบัติ (Action) 3) ขั้นสังเกต (Observation) และ
- 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection) เพื่อสร้างความมั่นใจต่อคุณภาพของนักเรียนและการดำเนินการให้นักเรียนได้เพิ่มพูนความสามารถหรือลักษณะด้านต่างๆที่โรงเรียนหรือสังคมมีความต้องการ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตคติ ทักษะ ความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยเกี่ยวข้องกับรูปแบบพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเพื่อหาวิธีเสริมสร้างพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปีการศึกษา 2554

4. ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่มีหน้าที่คอยให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำกับนักเรียน

5. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ หรือ แม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
2. ได้สารสนเทศหรือแนวทางแก่ผู้บริหาร และคณะครู ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
3. นักเรียน เมื่อได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้ว จะมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้น ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน